

3. Zadykhailo O.A. (2012). Shchodo vyznachennia administratyvnoho dohovoru v administratyvnomu pravi Ukrainy [Regarding the definition of an administrative agreement in the administrative law of Ukraine]. Zbirnyk naukovykh prats Kharkivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni H.S. Skovorody. «Pravo». 2012. Vyp. 19. pp. 101–105 [in Ukrainian].
4. Kolpakov V.K. (2012). Poniattia form publichnoho administruvannia [The concept of forms of public administration]. Administratyvne pravo i protses. 2012. № 2. pp. 89–103 [in Ukrainian].
5. Memorandum pro vzaiemorozuminnia mizh Derzhavnoiu sluzhboiu intelektualnoi vlasnosti Ukrainy ta Vidomstvom Danii z patentiv i torhovelnykh marok [Memorandum of Understanding between the State Intellectual Property Service of Ukraine and the Danish Patent and Trademark Office] vid 11.10.2011 [in Ukrainian].
6. Pro okhoronu prav na vynakhody i korysni modeli [On the protection of rights to inventions and utility models]: Zakon Ukrainy vid 15.12.1993 № 3687-XII. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 1994. № 7. St. 32 [in Ukrainian].
7. Stefaniuk V.S. (2003). Sudovi administratyvni protses [Judicial administrative process]. Akad. prav. nauk Ukrainy, In-t pryvat. prava i pidpriemnytstva. Kh.: Konsum, 2003. 473 p. [in Ukrainian].
8. Skvortsov S.S. (2004). Poniatyie y yurydycheskoe znachenye admynstratyvnoho dohovora v upravlencheskoi deiatelnosti hosudarstva [The concept and legal significance of an administrative contract in the management activities of the state]. Vestnyk Odesskoho ynstytuta vnutrennykh del. 2004. № 2. pp. 105–109 [in Russian].

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.4.2.13>

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МИТНИХ РЕЖИМІВ

Ростислав Лемеха

кандидат юридичних наук,

здобувач наукового ступеня доктора юридичних наук

Запорізького національного університету (Запоріжжя, Україна)

ORCID ID: 0000-0001-9013-8318

Анотація. У науковій публікації досліджуються міжнародно-правові засади правового регулювання митних режимів. Зазначається, що, ураховуючи примат міжнародного права над національним, приведення національного митного законодавства у відповідність до міжнародно-правових стандартів і принципів є одним із основних завдань публічної адміністрації. Підкреслюється важливість приведення норм митного права України у відповідність до норм і принципів права ЄС з метою розвитку міжнародної торгівлі та національної економіки.

Методологія дослідження ґрунтується на органічному поєднанні філософських, загальнонаукових і спеціально-юридичних методів дослідження. Серед останніх більшою мірою застосовуються методи порівняльного правознавства, юридичної догматики та методи юридичного моделювання.

Формулюється висновок, що роль міжнародних норм і принципів у регулюванні митних режимів є визначальною, ураховуючи верховенство норм ратифікованих міжнародних договорів над нормами національного права, що є складником фундаментального принципу верховенства права. Зазначається, що не менш важливою є роль норм міжнародного приватного права, які встановлюють правила міжнародної торгівлі, включаючи Інкотермс, які є єдиним набором міжнародних правил для однозначного тлумачення найбільш уживаних торговельних термінів у зовнішній торгівлі.

Перспективність подальшого дослідження цієї теми зумовлена необхідністю наукового узагальнення результатів і проблемних питань адаптації національного законодавства до норм і принципів права ЄС, а також потребою формулювання конкретних пропозиції щодо внесення змін до чинного Митного кодексу України й інших законів у сфері правового регулювання митних режимів, приведення їх у відповідність до міжнародно-правових стандартів регулювання митних відносин.

Ключові слова: митні режими, міжнародний договір, конвенція, імпорт, експорт, транзит, митна декларація, митна процедура, зберігання, митний кордон, товари, правове регулювання.

INTERNATIONAL LEGAL BASIS OF LEGAL REGULATION OF CUSTOMS REGIMES

Rostislav Lemekha

Candidate of Law Science,

Candidate of the Degree of Doctor of Laws

Zaporizhzhya National University (Zaporizhzhya, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0001-9013-8318

Abstract. The scientific publication is devoted to the international legal basis of legal regulation of customs regimes. It is noted that given the primacy of international law over national, bringing national customs legislation in line with

international legal standards and principles is one of the main tasks of public administration. The importance of bringing the norms of the customs law of Ukraine in line with the norms and principles of the EU law for the development of international trade and the national economy is emphasized.

The research methodology is based on an organic combination of philosophical, general scientific and special legal research methods. Among the latter, methods of comparative jurisprudence, legal dogma, statistics and methods of legal modeling are used.

It is concluded that the role of international norms and principles in the regulation of customs regimes is decisive, given the fundamental principle of the primacy of international law over national, which is part of the principle of the rule of law. Equally important is the role of private international law, which establishes the rules of international trade, including Incoterms, which are the only set of international rules for the unambiguous interpretation of the most commonly used trade terms in foreign trade.

Prospects for further research on this topic are due to the need for scientific generalization of results and issues of adaptation of national legislation to the norms and principles of EU law, as well as the need to formulate specific proposals for amendments to the current Customs Code of Ukraine and other laws in the field of customs regulation, bringing them in line with international legal standards governing customs relations.

Key words: customs regimes, international agreement, convention, import, export, transit, customs declaration, customs procedure, storage, customs border, goods, legal regulation.

МІДЗНАРОДОВЕ ПОДСТАВЫ ПРАВНЕ РЕГУЛАЦІЇ ПРАВНИХ РЕЖИМІВ ЦЕЛНИХ

Rostyslav Lemekha

kandydat nauk prawnych,

kandydat na stopień naukowy doktora nauk prawnych

Zaporoski Uniwersytet Narodowy (Zaporoże, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0001-9013-8318

Adnotacja. Publikacja naukowa bada międzynarodowe podstawy prawne regulacji prawnych reżimów celnych. Należy zauważyć, że biorąc pod uwagę prymat prawa międzynarodowego nad krajowym, dostosowanie krajowego prawa celnego do międzynarodowych norm i zasad prawnych jest jednym z głównych zadań administracji publicznej. Podkreśla się znaczenie dostosowania norm prawa celnego Ukrainy do norm i zasad prawa UE w celu rozwoju handlu międzynarodowego i gospodarki narodowej.

Metodologia badań opiera się na organicznym połączeniu filozoficznych, ogólnych naukowych i specjalnie prawnych metod badawczych. Wśród tych ostatnich w większym stopniu stosuje się metody prawoznawstwa porównawczego, dogmatyki prawnej i techniki modelowania prawnego.

Sformułowano wniosek, że rola norm i zasad międzynarodowych w regulowaniu reżimów celnych jest decydująca, biorąc pod uwagę praworządność norm ratyfikowanych umów międzynarodowych nad normami prawa krajowego, co stanowi element fundamentalnej zasady praworządności. Należy zauważyć, że równie ważna jest rola norm międzynarodowego prawa prywatnego, które ustanawiają zasady handlu międzynarodowego, w tym Incoterms, które działają jako jednolity zestaw międzynarodowych zasad jednoznacznej interpretacji najczęściej używanych terminów handlowych w handlu zagranicznym.

Perspektywa dalszych badań tego tematu wynika z potrzeby naukowego podsumowania wyników i problematycznych kwestii dostosowania prawa krajowego do norm i zasad prawa UE, a także potrzeby sformułowania konkretnych propozycji dotyczących zmian w obecnym Kodeksie Celnym Ukrainy i innych ustawach w zakresie regulacji prawnych reżimów celnych, dostosowanie ich do międzynarodowych standardów prawnych regulacji stosunków celnych.

Słowa kluczowe: reżimy celne, umowa międzynarodowa, konwencja, import, eksport, tranzyt, deklaracja celna, procedura celna, przechowywanie, granica celna, towary, regulacja prawna.

Вступ. Відповідно до ст. 9 Конституції України, чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України. Крім того, згідно з ч. 2 ст. 19 Закону України «Про міжнародні договори України», якщо міжнародним договором України, який набрав чинності в установленому порядку, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені у відповідному акті законодавства України, то застосовуються правила міжнародного договору. Отже, у правовій системі України встановлено примат міжнародного права над національним, що є складником принципу верховенства права та ознакою правової держави. На виконання ч. 1 ст. 16 «Про міжнародні договори України», міністерства й інші центральні органи виконавчої влади, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, інші органи державної влади, до відання яких зараховані питання, що регулюються міжнародними договорами України, забезпечують дотримання й виконання зобов'язань, узятих за міжнародними договорами України, стежать за здійсненням прав, які випливають із таких договорів для України, і за виконанням іншими сторонами міжнародних договорів України їхніх зобов'язань.

Основна частина. Ураховуючи вищевикладене, суб'єкти владних повноважень органів Державної митної служби України, а також суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності повинні неухильно дотримуватися норм міжнародно-правових договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, у разі виникнення колізій із нормами національного права застосовувати відповідні норми міжнародного права. Продовження процесів адаптації національного митного законодавства до норм і принципів права

Європейського Союзу, а також необхідність активізації міжнародної торгівлі зумовлюють потребу окремого дослідження міжнародно-правових засад правового регулювання митних режимів в Україні.

Питання адміністративно-правового регулювання митних відносин в Україні досліджуються в роботах фахівців у сфері адміністративного права, серед яких роботи О. Бандурки, В. Бевзенка, Н. Білак, М. Віхляєва, Н. Губерської, С. Гусарова, Р. Калюжного, Т. Коломоєць, В. Колпакова, А. Комзюка, О. Кузьменко, В. Курила, Д. Лук'янича, Д. Лученка, П. Лютікова, М. Мельника, Р. Мельника, О. Миколенка, Я. Назарової, Н. Нижник, Д. Приймаченка, С. Стеценко, М. Тищенко, О. Чуприни, А. Школика та інших учених-адміністративістів. З останніх досліджень варто відзначити дисертаційні роботи С. Денисенко «Міжнародно-правові стандарти спрощення та гармонізації митних процедур у сфері міжнародної торгівлі» (Denysenko, 2015) та М. Мельника «Інститут митних режимів в митному праві України» (Melnyk, 2016), а також публікації Т. Микитенко «Шляхи наближення митного пост-аудиту до європейських стандартів» (Mykytenko, 2017: 129–137), Т. Тучак «Особливості застосування митних режимів України в умовах інтеграції до ЄС» (Tuchak, Mohylska, 2018: 52–55) та В. Хоми «Сучасний стан національного правового забезпечення митного режиму безмитної торгівлі та напрями його вдосконалення» (Khoma, Moldovan, 2019: 104–108). Проте міжнародно-правові засади правового регулювання митних режимів досліджені в юридичній науці фрагментарно, що актуалізує проведення дослідження.

Методологія дослідження ґрунтується на комплексному поєднанні філософських, загальнонаукових (прийомів логічного методу, системного та структурно-функціонального методів) і спеціально-юридичних методів дослідження (методу юридичної догматики, методу юридичного моделювання, методології порівняльного правознавства тощо), принципів об'єктивності й історизму.

Метою наукової публікації є дослідження міжнародно-правових засад правового регулювання митних режимів у контексті необхідності забезпечення дотримання норм міжнародного права всіма суб'єктами митних правовідносин, а також удосконалення правового регулювання митних режимів в Україні.

Результати. Роль міжнародних норм і принципів у регулюванні митних відносин є визначальною, ураховуючи фундаментальний принцип примату міжнародного права над національним, що є складником принципу верховенства права. Не менш важливою є роль норм міжнародного приватного права, які встановлюють правила міжнародної торгівлі, визначають Інкотермс, які є єдиним набором міжнародних правил для однозначного тлумачення найбільш уживаних торговельних термінів у зовнішній торгівлі. Міжнародна торгова палата в правилах Інкотермс визначає, зокрема, умови поставки товарів на експорт та імпорт, розробляє типовий контракт міжнародної купівлі-продажу для виготовленої продукції тощо. Отже, норми міжнародних договорів, принципи міжнародного права є основою теоретико-методологічних засад митних режимів в Україні.

До основних міжнародно-правових актів, які регулюють митні відносини, варто зарахувати Міжнародну конвенцію про спрощення й гармонізацію митних процедур (Київська конвенція) у редакції від 26 червня 1999 року, яка набула чинності для України 15 вересня 2011 року; Міжнародну конвенцію про Гармонізовану систему опису та кодування товарів 1983 року, до якої Україна приєдналася 17 травня 2002 року; Митну конвенцію про міжнародне перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП (Конвенція МДП) 1975 року в редакції від 29 травня 2008 року, яка набула чинності для України 11 жовтня 1994 року; Конвенцію про тимчасове ввезення 1990 року в редакції від 15 травня 2014 року, яка набула чинності для України 22 вересня 2004 року (безпосередньо регулює питання митного режиму «тимчасового ввезення»); Рамкові стандарти безпеки та полегшення всесвітньої торгівлі ВМО 2005 року й інші міжнародні документи (Denysenko, 2015: 5).

Так, відповідно до Міжнародної конвенції про спрощення й гармонізацію митних процедур (Київська конвенція) 1999 року, кожна з Договірних Сторін приймає на себе зобов'язання сприяти спрощенню й гармонізації митних процедур і з цією метою дотримуватися, відповідно до положень цієї Конвенції, Стандартних правил, Стандартних правил з перехідним терміном і Рекомендованих правил, що містяться в Додатках до цієї Конвенції. Однак ніщо не перешкоджає Договірній Стороні надавати умови більш сприятливі, ніж ті, що ними передбачені, і кожній із Договірних Сторін рекомендується по можливості ширше надавати такі більш сприятливі умови.

У Конвенції про тимчасове ввезення 1990 року формулюється визначення митного режиму «тимчасового ввезення», який дозволяє приймати на митну територію певні товари (у тому числі транспортні засоби), умовно звільнені від ввізного мита й податків, без застосування заборон чи обмежень економічного характеру на ввезення; такі товари (у тому числі транспортні засоби) мають увозитися з визначеною метою і призначатися для подальшого вивезення в установленний термін, не піддаватися змінам, за винятком нормального зниження їх вартості (амортизації) унаслідок їх використання.

Відповідно до ст. 2 Конвенції про тимчасове ввезення 1990 року, кожна з Договірних Сторін зобов'язується надавати згоду на тимчасове ввезення товарів (у тому числі транспортних засобів), зазначених у Додатках до цієї Конвенції; режим тимчасового ввезення надається із загальним умовним звільненням від ввізного мита й податків і без застосування ввізних обмежень чи заборон економічного характеру. Згідно зі ст. 6 указаної Конвенції, кожна з Договірних Сторін може обумовити дозвіл на тимчасове ввезення товарів (у тому числі транспортних засобів) наявністю можливості їх ідентифікації після припинення дії режиму тимчасового ввезення.

Особливе місце в системі міжнародно-правових засад правового регулювання митних режимів посідає Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії й їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифікована Верховною Радою України 16 вересня 2014 року, у редакції від 30 листопада 2015 року.

Зокрема, митним питанням і сприянню торгівлі присвячена глава 5 розділу IV Угоди. Так, відповідно до ст. 76 зазначеної Угоди, Сторони домовилися, що їх відповідне торговельне та митне законодавство як принципове питання має бути стабільним і всеохоплюючим і що положення та процедури мають бути пропорційними, прозорими, передбачуваними, недискримінаційними, об'єктивними й застосовуватися уніфіковано та ефективно, а також, *inter alia*, забезпечать уникнення непотрібних або дискримінаційних навантажень на економічних операторів, запобігання шахрайству й надання подальшого сприяння економічним операторам, які мають високий рівень відповідності законодавству; застосування єдиного адміністративного документа з метою митного декларування; більшу ефективність, прозорість і спрощення митних процедур і практик на кордоні; застосування сучасних митних методів, зокрема оцінювання ризиків, постаудитного контролю та методів аудиту компаній для спрощення та сприяння ввезенню й випуску товарів; скорочення витрат і збільшення передбачуваності для суб'єктів господарювання, зокрема для малих і середніх підприємств; без шкоди для застосування об'єктивних критеріїв оцінювання ризиків, забезпечення недискримінаційних вимог і процедур, що застосовуються до імпорту, експорту і транзиту товарів; застосування міжнародних документів, що використовуються в митній справі й торгівлі, у тому числі тих, що розроблені Всесвітньою митною організацією (Рамкові стандарти забезпечення безпеки і спрощення процедур міжнародної торгівлі 2005 року, Конвенція про тимчасове ввезення (Стамбульська конвенція) 1990 року, Міжнародна конвенція про Гармонізовану систему опису й кодування товарів 1983 року), СОТ (наприклад, Угода про застосування статті VII ГАТТ 1994), ООН (Митна конвенція про міжнародне перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП 1975 року, Міжнародна конвенція про узгодження умов проведення контролю вантажу на кордонах 1982 року), а також керівних принципів ЄС, таких як Митні прототипи; ужиття необхідних заходів для відображення та виконання положень переглянутої Міжнародної конвенції про спрощення й гармонізацію митних процедур 1973 року (Київська конвенція); здійснення попереднього забезпечення обов'язкових рішень щодо тарифної класифікації та правил походження.

Для поліпшення робочих методів, а також забезпечення недискримінації, прозорості, ефективності, цілісності та звітності операцій Сторони мають уживати подальших заходів, спрямованих на скорочення, спрощення і стандартизацію даних і документації, що вимагаються митницею та іншими органами; спрощувати вимоги й формальності, якщо це можливо, щодо швидкого випуску та розмитнення товарів; забезпечувати ефективні, швидкі й недискримінаційні процедури, що гарантують право оскарження адміністративних дій, правил і рішень митних та інших органів, які стосуються товарів, пред'явлених митниці. Такі процедури для оскарження мають бути легкодоступними в тому числі для малих і середніх підприємств, а будь-які витрати мають бути обґрунтованими та спільномірними з витратами на подання скарги. Сторони також мають уживати заходів для забезпечення того, щоб у випадках, коли спірне рішення є предметом скарги, товари випускалися в нормальному режимі, а сплата мит могла бути відстрочена у зв'язку з будь-якими спеціальними заходами, які вважаються необхідними. У разі необхідності це має підлягати забезпеченню гарантією, такою, як застава або депозит; забезпечувати збереження найвищих стандартів чесності, зокрема, на кордоні шляхом застосування заходів, що відображають принципи відповідних міжнародних конвенцій і документів у цій сфері, зокрема Декларації з професійної етики ВМО (переглянута Арушська декларація 2003 року) та Прототипу ЄС з митної етики (2007).

Крім того, Сторони домовилися скасувати будь-які вимоги щодо обов'язкового використання митних брокерів і будь-які вимоги щодо обов'язкового використання перевірки перед відвантаженням або перевірки на місці призначення (Association Agreement between Ukraine, of the one part, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, of the other part, 2014).

Згідно зі ст. 80 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, Сторони зміцнюють співробітництво, досягаючи обґрунтованого балансу між спрощенням і сприянням торгівлі та ефективним контролем і безпекою. Із цією метою Сторони застосовують, де це доцільно, Митні прототипи ЄС як керівний орієнтир. З метою забезпечення відповідності положеннями цієї глави Сторони, *inter alia*, обмінюються інформацією щодо митного законодавства та процедур; розробляють спільні ініціативи щодо імпорتنих, експортних і транзитних процедур, а також здійснюють роботу, спрямовану на забезпечення ефективного обслуговування бізнес-спільноти; співробітничать з питань автоматизації митних та інших торговельних процедур; обмінюються інформацією та/або розпочинають консультації з метою вироблення, де це можливо, спільних позицій у міжнародних організаціях з митної справи, таких як СОТ, ВМО, ООН, Конференція Організації Об'єднаних Націй з торгівлі та розвитку й Економічна комісія ООН для Європи; співробітничать у плануванні й наданні технічної допомоги, зокрема, для сприяння проведення реформ у митних питаннях і сприяння торгівлі згідно з відповідними положеннями цієї Угоди; обмінюються кращими практиками з митних операцій, зокрема щодо впровадження прав інтелектуальної власності, особливо щодо контрафактної продукції; сприяють координації між усіма прикордонними агентствами як усередині, так і через кордони для полегшення процесу перетину кордонів і посилення контролю, беручи до уваги спільний контроль на кордоні, де це можливо й доцільно; взаємно визнають, де це прийнятно й доцільно, уповноважених трейдерів і митні контролю. Рамки цього співробітництва, імплементація та практичні заходи повинні бути визначені Підкомітетом з питань митного співробітництва (Association Agreement between Ukraine, of the one part, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, of the other part, 2014).

Крім того, згідно зі ст. 81 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, адміністративні органи Сторін надають взаємну адміністративну допомогу з митних питань відповідно до положень, закріплених у Протоколі II до цієї Угоди про взаємну адміністративну допомогу в митних справах. Поступове наближення до митного законодавства ЄС, як це визначено в стандартах ЄС і міжнародних стандартах, здійснюється згідно з Додатком XV до цієї Угоди (ст. 84).

У Митному кодексі (далі – МК) України митним режимам присвячено розділ V. Відповідно до ст. 70 МК України, з метою застосування законодавства України з питань митної справи запроваджуються такі митні режими: імпорт (випуск для вільного обігу); реімпорт; експорт (остаточне вивезення); реекспорт; транзит; тимчасове ввезення; тимчасове вивезення; митний склад; вільна митна зона; безмитна торгівля; переробка на митній території; переробка за межами митної території; знищення або руйнування; відмова на користь держави (Customs Code of Ukraine, 2012). Отже, МК України встановлює чотирнадцять митних режимів, із яких основними є режими імпорту, експорту і транзиту, адже саме за ними визначаються основні показники зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання та формується загальний торговельний баланс України.

У МК Союзу (ЄС) митні режими мають назву митних процедур. Так, згідно зі ст. 210 розділу VII «Спеціальні процедури» Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) від 9 жовтня 2013 року № 952/2013 про встановлення МК Союзу, товари може бути поміщено під будь-яку з таких категорій спеціальних процедур: (а) транзит, що включає зовнішній і внутрішній транзит; (б) зберігання, що включає митний склад і вільні зони; (с) спеціальне використання, що включає тимчасовий ввіз і кінцеве використання; (d) перероблення, що включає перероблення на митній території та перероблення за межами митної території (Union Customs Code, 2013).

Крім того, згідно зі ст. 5 указанного Регламенту, у МК Союзу використовуються такі терміни й означення: «загальна декларація прибуття» означає акт, яким особа повідомляє митні органи в установленій формі та спосіб і протягом визначеного строку про те, що товари буде переміщено на митну територію Союзу; «загальна декларація вибуття» означає акт, яким особа повідомляє митні органи в установленій формі і спосіб і протягом визначеного строку про те, що товари буде переміщено за межі митної території Союзу; «декларація тимчасового зберігання» означає акт, яким особа повідомляє в установленій формі та спосіб про те, що товари перебувають на тимчасовому зберіганні; «декларація зворотного вивозу» означає акт, яким особа повідомляє в установленій формі та спосіб про своє бажання перемістити товари з третіх країн, за винятком тих, що перебувають під процедурою вільної зони або на тимчасовому зберіганні, за межі митної території Союзу; «повідомлення про зворотний вивіз» означає акт, яким особа повідомляє в установленій формі та спосіб про своє бажання перемістити товари з третіх країн, що перебувають під процедурою вільної зони або на тимчасовому зберіганні, за межі митної території Союзу; «митна процедура» означає будь-яку з таких процедур, під яку можна помістити товари згідно з Кодексом: (а) випуск для вільного обігу; (б) спеціальні процедури; (с) вивіз; «тимчасове зберігання» означає ситуацію, коли товари з третіх країн тимчасово зберігаються під митним наглядом у період між їх пред'явленням митниці та їх помещенням під митну процедуру або їх зворотним вивозом (European Commission, Taxation and Custom Union, 2020).

Отже, окрім зазначених у ст. 210 Регламенту митних процедур, МК Союзу (ЄС) передбачає традиційні: експорт (процедура вибуття товарів), імпорт (процедура прибуття товарів), реімпорт (процедура зворотного вивозу), тимчасове зберігання та процедуру вільної зони.

Транзит товарів, згідно з МК Союзу (ЄС), може бути як внутрішнім, так і зовнішнім. Внутрішній транзит передбачає вільне пересування товарів через митні кордони країн-членів ЄС, адже сутність Європейського Союзу полягає в реалізації чотирьох свобод – свободи переміщення товарів, робіт, послуг і капіталів.

Одним із найважливіших аспектів адаптації українського законодавства до вимог ЄС є впровадження численних змін у митній сфері. До очікуваних результатів процесу адаптації Підкомітетом Україна-ЄС з питань митного співробітництва та Міністерством фінансів України (яке є відповідальним органом публічної адміністрації за процес адаптації митного законодавства України до права ЄС) зараховано: спрощення митних процедур і сприяння торгівлі; упровадження сучасних технологій митного контролю, спрощених процедур відпуску товарів і контролю після розмитнення; передача відповідальності за видачу сертифікатів EUR I від Української торгової палати до українського митного органу; суттєве спрощення митних формальностей для підприємств із високим ступенем довіри закладе передумови визнання статусу Уповноваженого економічного оператора (УЕО), що надається митними органами України, органами країн ЄС; спрощення руху товарів між Україною та ЄС; приєднання України до Конвенції про єдиний режим транзиту.

Імплементация змін митного законодавства здійснюється на основі таких ключових актів ЄС: Регламенту (ЄС) № 952/2013, яким устанавлюється МК Союзу; Конвенції про спрощення формальностей у торгівлі товарами й Конвенції про єдиний режим транзиту (з метою подальшого приєднання); Регламенту (ЄС) № 1186/2009, що встановлює систему Співтовариства для звільнення від сплати мит (розділи I і II); Регламенту (ЄС) № 608/2013 Європейського Парламенту й Ради про митний контроль за дотриманням прав інтелектуальної власності та Імплементативного регламенту Комісії (ЄС) № 1352/2013, яким устанавлюються форми документів, передбачені Регламентом (ЄС) № 608/2013 Європейського Парламенту й Ради про митний контроль за дотриманням прав інтелектуальної власності (Customs issues and trade facilitation, 2020).

Процес адаптації національного законодавства у сфері правового регулювання митних відносин відбувається поступово, проте очевидними є факти гальмування законодавчого врегулювання означених питань. Зокрема, сьогодні не прийнято Закон України «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо деяких питань виконання

глави 5 розділу IV Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони». У першому читанні відповідний Законопроект прийнято Верховною Радою України ще 28 лютого 2019 року. Проте натепер цей Законопроект узагалі знято з розгляду, що зумовлює необхідність активізації законодавчої діяльності в цьому напрямі.

Висновки. Дослідження міжнародно-правових засад правового регулювання митних режимів дає змогу сформулювати висновок, що роль міжнародних норм і принципів у регулюванні митних режимів є визначальною, ураховуючи фундаментальний принцип примату міжнародного права над національним, що є складником принципу верховенства права. Не менш важливою є роль норм міжнародного приватного права, які встановлюють правила міжнародної торгівлі, включаючи Інкотермс, які є єдиним набором міжнародних правил для однозначного тлумачення найбільш уживаних торговельних термінів у зовнішній торгівлі.

Національне митне законодавство потребує приведення у відповідність до права Європейського Союзу шляхом гармонізації та імплементації. Особливе значення має внесення змін до чинного МК України на виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Однією з фундаментальних засад Європейського Союзу є свобода переміщення товарів, тому для України подальша інтеграція в ЄС відкриває величезний ринок збуту товарів, що є умовою розвитку національної економіки.

Перспективність подальшого дослідження цієї тематики зумовлена необхідністю наукового узагальнення результатів і проблемних питань реформування національного законодавства у сфері митної справи, а також потребою формулювання конкретних пропозицій щодо внесення змін до чинного МК України й інших законів у сфері правового регулювання митних режимів, приведення їх у відповідність до міжнародно-правових засад регулювання митних відносин.

Список використаних джерел:

1. Денисенко С.І. Міжнародно-правові стандарти спрощення та гармонізації митних процедур у сфері міжнародної торгівлі : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11 «Міжнародне право» / Український державний університет фінансів та міжнародної торгівлі. Одеса, 2015. 287 с.
2. Мельник М.В. Інститут митних режимів в митному праві України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Міжрегіональна академія управління персоналом. Київ, 2016. 251 с.
3. Микитенко Т.В. Шляхи наближення митного пост-аудиту до європейських стандартів. *Економічний вісник. Серія «Фінанси, облік, оподаткування»*. 2017. Вип. 1. С. 129–137. URL: <https://doi.org/10.33244/2617-5932.1.2017.129-137>.
4. Тучак Т.В. Могильська М.О. Особливості застосування митних режимів України в умовах інтеграції до ЄС. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2018. Вип. 6 (17). С. 52–55.
5. Хома В.О., Молдован Е.С. Сучасний стан національного правового забезпечення митного режиму безмитної торгівлі та напрями його вдосконалення. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 5. С. 104–108. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2019-5/23>.
6. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифікована Верховною Радою України Законом від 16 вересня 2014 р. № 1678-VII. Дата оновлення: 30.11.2015. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/984_011#Text.
7. Митний кодекс України від 13 березня 2012 року № 4495-VI. Дата оновлення: 19.06.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>.
8. Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) від 9 жовтня 2013 року № 952/2013 про встановлення Митного кодексу Союзу. Дата оновлення: 09.10.2013. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/984_009-13#Text.
9. European Commission. Taxation and Custom Union. 2020. URL: https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/customs-procedures_en.
10. Митні питання та сприяння торгівлі. *Євроінтеграційний портал*. 31.01.2020. URL: <http://eu-ua.org/yevrointehratsiia/mytni-pytannia-ta-spryanniya-torhivli>.

References:

1. Denysenko S.I. (2015) Mizhnarodno-pravovi standarty sproshchennia ta harmonizatsii mytnykh protsedur u sferi mizhnarodnoi torhivli [International legal standards for simplification and harmonization of customs procedures in the field of international trade]: dys. ... kand. yuryd. nauk: spets. 12.00.11 «mizhnarodne pravo». Ukrainyskyi derzhavnyi universytet finansiv ta mizhnarodnoi torhivli. Odesa. 287 p.
2. Melnyk M.V. (2016) Instytut mytnykh rezhymiv v mytnomu pravi Ukrainy [Institute of Customs Regimes in the Customs Law of Ukraine]: dys. ... kand. yuryd. nauk: spets. 12.00.07 «administratyvne pravo i protses; finansove pravo; informatiine pravo». Mizhrehionalna akademiia upravlinnia personalom. Kyiv. 251 p.
3. Mykytenko T.V. (2017) Shliakhy nablyzhennia mytnoho post-audytu do yevropeiskykh standartiv [Ways to bring customs post-audit closer to European standards]. *Ekonomichnyi visnyk. Seriya: finansy, oblik, opodatkuвання*. Vyp. 1. P. 129–137. URI: <https://doi.org/10.33244/2617-5932.1.2017.129-137>.
4. Tuchak T.V., Mohylska M.O. (2018) Osoblyvosti zastosuvannia mytnykh rezhymiv Ukrainy v umovakh intehratsii do EU [Features of application of customs regimes of Ukraine in the conditions of integration into the EU]. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia*. Vyp. 6 (17). P. 52–55. URI: <http://ir.nusta.edu.ua/jspui/handle/doc/3729>.
5. Khoma V.O., Moldovan E.S. (2019) Suchasnyi stan natsionalnoho pravovoho zabezpechennia mytnoho rezhymu bezmytnoi torhivli ta napriamy yoho vdoskonalennia [The current state of national legal support of the customs regime

- of duty-free trade and directions for its improvement]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*. № 5. P. 104–108. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2019-5/23>.
6. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimi derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony [Association Agreement between Ukraine, of the one part, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, of the other part], ratyfikovana Verkhovnoiu Radoiu Ukrainy Zakonom № 1678-VII vid 16 veresnia 2014 r. Data onovlennia: 30.11.2015. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/984_011#Text
 7. Mytni kodeks Ukrainy vid 13 bereznia 2012 roku № 4495-VI [Customs Code of Ukraine of March 13, 2012 № 4495-VI]. Data onovlennia: 19.06.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>.
 8. Rehlament Yevropeiskoho Parlamentu i Rady (EU) № 952/2013 vid 9 zhovtnia 2013 roku pro vstanovlennia Mytnoho kodeksu Soiuzu [Regulation (EC) No 952/2013 of the European Parliament and of the Council of 9 October 2013 establishing the Union Customs Code]. Data onovlennia: 09.10.2013 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/984_009-13#Text.
 9. European Commission. Taxation and Custom Union (2020). URL: https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/customs-procedures_en.
 10. Mytni pytannia ta spriannia torhivli (2020) [Customs issues and trade facilitation]. Yevrointehratsiinyi portal. URL: <http://eu-ua.org/yevrointehratsiia/mytni-pytannia-ta-spriannia-torhivli>.

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.4.2.14>

ПРАВА ПАЦІЄНТІВ У МІЖНАРОДНИХ ДОКУМЕНТАХ І НАЦІОНАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Ольга Лісничка

здобувач кафедри цивільного права № 1

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (Харків, Україна)

ORCID ID: 0000-0001-9418-6261

Анотація. Стаття присвячена дослідженню особливостей закріплення прав пацієнтів у міжнародних документах, а також у нормативно-правових актах України. Аргументоване розмежування понять «права осіб у сфері охорони здоров'я» та «права пацієнтів». Проаналізовано зміст таких основних міжнародних документів, у яких закріплюються права пацієнтів, як Рекомендації Ради Європи щодо прав хворого і помираючого (1976), Лісабонська декларація про права пацієнта (1981), Права пацієнта в Європі, прийняті Всесвітньою організацією охорони здоров'я в 1993 р., Декларація про політику у сфері забезпечення прав пацієнта в Європі 1994 р., Положення про доступ до медичної допомоги, прийняті 40-ю сесією Всесвітньої медичної асамблеї у Відні в 1988 р., тощо. Автором досліджено особливості закріплення прав пацієнтів у чинному законодавстві України, а також в історичній перспективі. У результаті аналізу національного законодавства зроблено висновок, що Україна сьогодні не має єдиного нормативно-правового акта, в якому були б визначені права пацієнтів, а їх закріплення в нормативно-правових актах різної юридичної сили та спеціалізації має несистемний характер. З огляду на це, завданням правової науки є систематизація нормативних актів у цій сфері й унесення пропозицій з удосконалення її правового регулювання. Удосконалення правового регулювання у сфері захисту прав пацієнтів у нашій країні має відбуватися з урахуванням багаторічних доробок міжнародної спільноти в цій сфері.

Ключові слова: права пацієнтів, права осіб у сфері охорони здоров'я, пацієнт, нормативно-правове закріплення прав, міжнародні документи.

PATIENTS' RIGHTS IN INTERNATIONAL DOCUMENTS AND NATIONAL LEGISLATION OF UKRAINE

Olga Lisnycha

Applicant at the Department of Civil Law № 1

Yaroslav Mudryi National Law University (Kharkiv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0001-9418-6261

Abstract. The article is devoted to the study of the peculiarities of enshrining the rights of patients in international documents, as well as in the regulations of Ukraine. It is argued the distinction between the concepts of “rights of individuals in the field of health care” and “rights of patients”. It is analyzed the content of such basic international documents enshrining the rights of patients as the Council of Europe Recommendations on the Rights of the Sick and Dying (1976), the Lisbon Declaration on the Rights of the Patient (1981), Patients' Rights in Europe adopted by the World Health Organization in 1993., Declaration on Patient Rights Policy in Europe 1994, Regulations on Access